

salutis causa commoti, coniunctim cum illis obnixissime, supplicesq; postulantes
ac efflagitant. imprimis seriam, exactam, et sinceram corruptorum morum
collapseq; disciplina in ecclesia Dei reformationem a capite ad uniuersa
membra; quod solum, et unicum remedium ad salutem religioni in extremo
periculo constitutae superesse putant. Neq; ulla alia ratione innumerablem
proborum, et piorum hominum animos uariarum opinionum fluctibus uolatis
in tranquillo consistere posse existimant; quibus causis impulsu Principes
illi, et prima dignitatis homines Henrico primum, deinde Franc^o, et demum
Carolo (qui nunc in solio sedet) Henrici filij auctores, et Consiliarij semper
fuerunt, ut apud summos Pontifices conuocationem, et indictionem oecu-
menici, uniuersalis, ac liberi Concilij acriter procurarent, ad reformatio-
mores, et doctrinam conseruendam, stabiliendamq; Christianam pacem, ac
opinionem si fieri posset, consensionem in Ecc^{ia} Dei: sin minus iniretur ra-
tio saltem, qua qui adhuc in unione ecc^{ie} perseverant, sediq; Apostolica
parent, sordibus ac maculis sic mundentur, ut eorū sacrificia, et preces Deo
grata, et accepta ipsum nobis pacatum, ac propitium reddant, quo se tutores
ac defensorem praestet aduersus malignantium conspirationes. Qui profecto
cooperante Diuina gratia, eū facilius ad ueritatis agnitionem perducentur
quo clarus, puriusq; lucebit in ecc^{ia} Dei, uitiorum superstitionis, ac cor-
rupti usus sordibus purgata, atq; etiam cum illis Christianam pacem conseruare
maxime cupiunt, ut positis armis, sedatisq; odys nos libenter uiderent, audirent
et nobiscum uersari familiariter uelint, ut uirtuti uerbi Dei tandem ad
sanitatem redeant

Hæc est summa rerum Galliarū, susceptiq; in causa religionis consilij a Caro-
Christianissimo Rege, qui licet annis adhuc impubes, animum tamen cultu
natura, tum uigilantissima Regina prudentissima, pijsimæq; matris cura, sa-

atatem informatum, instructumq; habet ad sanctissimas et magno Principe
dignas cogitationes.

Præterea meminisse oportet, in duobus conventibus qui gnales in Gallia sunt habiti
comuni omnium ordinum postulacione conclusum decretumq; fuisse, ut nisi
Concilium œcumenicum quam primum concederetur, aut si concessum minus
esset liberum, secusue celebraretur, q; recepto a maioribus ritu, et veterum
Conciliorum more, siue occultis artibus, uel suspenderetur, uel interrumpere?
seu quid aliud fieret neglecto Patrum iudicio, et Principum, qui se decretis
Concilij parituros promiserunt. conceptis, inquam, uerbis declaratum est
in duobus illis conventibus, ut cum primum ad priuatos effectus; non ad
gloriam Dei, concilium trahi uideretur, recocarentur Gallicæ ditioris Ep'i
iudicareturq; nulla interiecta mora Concilium in Gallia, quod nationale
uocant, quo tandem periclitanti patriæ succurratur. nempe quo in statu
res sunt, neq; manere, neq; a probis tolerari diutius possunt, eoq; minus,
quo pluribus experimentis sumus edocti q; exitiales regio, et imperio
sunt discordiæ ciuiles, quæ nascuntur ex opinionum in religione dissensione
Ad illud tamen remedium non nisi desperatis omnibus alijs, et tanq; ad
extremam anchoram confugeremus, non enim ignoramus, q; sint anceps
hinc remedium exitus, quæq; ex is grauissima incomoda uel schismati
uel alijs perturbationum in Christiana rep. facile consequi possent.
In qua pericula ne incurramus, prouidentum est omni ratione, ut Cone.
Tridenti legitime congregatum fructum, qui ab uniuersis Prouincijs
tanto desiderio expectatur, mature reddat. quod si per Diuinam grâm
contigerit, portum inueniemus tutum a periculis

141
Reformationis duo esse praecipua capita existimo, quibus constitutis reliqua
omnia videntur faciliem, et felicem exitum habitura

Primum est, quia radix omni malorum est cupiditas, et auaritia quasi idolorum
seruitus, ut in omni praedicatione uerbi Dei, Sacramentorum administratione,
beneficiorum collatione, dispensatione, ac concessione nihil omnino sub Anathematis
pena exigatur. idque tam in Rom. cur. quam in uniuersis per orbem ecc.
omnino statuatur et sola in ecc.^a maneat gratuita, et libere oblationes
ubi ex fundatione satis est amplum ecc.^a patrimonium ad ministrorum sustenta-
tionem. ubi uero deest, statuatur a Synodo, ut omnino a Parrochianis infra
spondium statuatur parochis iuxta synodalem Epi constitutionem, pro con-
ditione loci, et personarum, et id executioni demandari omnino curent. Ser-
uissimus Imperator, et Christiani Reges, Episcopis uero per aliquam uim
uel alias, ut magis expedire uidebitur, provideatur, quod si aliquid hae consuetudini
detrahatur S. D. Pape potius unaqueque provincia collectam instituat certae
pecuniarum summae, quae eis aequa esse uidebitur: atque ea quotannis certis annis
spatiis, et terminis omnino ad sanctam suam mittantur.

Secundum est, ut quoniam a S. D. N. praescriptum et imperatum est ut boni
pastor per os suum ingrediatur. Os suum autem se esse ipse postea ait. Statuendum
omnino est, ut ad summum Pontificatum, et ad inferiores omnes in ecc.^a Dei
nuntiales, et ordines usque per S. M. ingressus sit ut officijs provideatur, non
necicijs. Quod si ita fiet, ab eis expectanda ea omnia sunt, quae ad gloriam
Dei, et ad edificationem corporis Christi (quod est ecclesia) atque ad uniuersum
gregis Domini salutem sunt necessaria.

Ut libertas sancta in Cone. seruetur, videndum est, num mederi possimus his impedimentis, quae tam sanctum negotium interturbant Imprimis ut beatiss. Papa relinquat non tantummodo dicendi liberam potestatem, sed etiam decernendi hoc enim fere fit, ut si id non concludatur quod Romae expetitur, id vel inde, cum maneat, vel in aliud longius tempus protrahatur, ut tandem eius rei omnes nos capiat obliuio

Secundum est, ut una natio nempe vel Neapolitana, vel Romana ditioris, quae tot Sabet Epôs, quot alia Regna, aut dominia plebanos, non ita reliquos omnium ecclesiar, per uniuersum orbem episcopos numero, non pondere superet, ut illi liceat omnia impedire, et sola plus possit q̄ ceterae omnes

Tertio loco uidetur uix ferri posse, quod soli Legati proponendi sibi autem uendicent, nec cuiq̄ ex Principum Oratoribus id licere existiment, aut ulli ex Episcopis

Quartum et ultimum est, quod unus tantum Notarius uota excipit, cuius iam fides suspectissima magna ratione apud bonos est nec equum uidetur esse ut ab eo omnes pendeant. Itaq; per nationes aliqui deligi debent, et diuersis locis sedere: ut fideliter omnia excipiant, quae etiam postea publice legantur ut certa conclusio elici possit

Si quis uero a me quæreret quid salto nunc opus sit, respondeo. si ea uia est progrediendum qua cepimus, optandum magis est, q̄ sperandum feliciter, et utiliter aliquid posse succedere. Sed uideo tantum nobis duo superesse remedia quae improbari non possunt, et nihil possunt barbarum excitare

Vnum est, ut ex Hispania, Gallia, atq; item ex Germania si fieri poterit quotquot, per aetatem, et ualitudinem id præstare poterunt Tridentum mittantur Epi, et Abbates, quos uocant de mitra, ut saltem reliquæ provinciae, et nationes

Italos numero uincant, etiam si hoc uideatur quam difficile: et longioris
esse mora, quam res ipsa exoptulet intelligo. Atque item ut Oratores in Cong.
grali mandata suorum Principum proponant, et ut eis respondeatur, inter-
cedant: sunt enim Oratores ad Concilium non ad Legatos

Ultimum uero est, si tantum laboris Ces. M.^{tas} pro Deo assumat, ut ipse In-
dentum ueniat, et proxima futura Sessioni interit, Patresque alloquatur
et adhortetur, Pontificemque maximum ad idem praestandum inuitet
Non enim est dubium accepto nuntio de sua M.^{tas} aduentu nulla interiecta
mora S. D. Papam Bononiam uenturum, unde et facile Mantuam
usque progrediretur, ubi eum Serenissimus Imperator conuenire poterit
Ea enim est pietate et facilitate Pius Pont. Max. ut omnes existiment
suam S.^{tas} non posse uisita et pia monita Ces. M.^{tas} recusare. Immoque omnia
inuisis quaeque relinquere quis nostrum uideatur esse maior Et ipse
assistente Cesare, et saero approbante Concilio ea statueret, quae facile
omnibus pijs satisfacere poterent. nec ullam uideo meliorem spem nobis esse
relictam, et ex qua plus comodi accipere ecc.^a uniuersalis, et Resp.
Christiana possit

Quae si omnia fieri non possunt, uidendum tamen quis sit exitus spectandus
ac primum quid agendum. si ex plenitudine potestatis Beatus Papa
Concilium suspendat, uel finiat. Quid si id item maior pars Patrum appro-
bet reclamantibus alijs nationibus. Quid si interim sum. Pont. moueatur
ut ad omnia haec parati simus

Cogitamusque ad euitandum Scisma, si sublati Conc. Sereniss. Imperator
cum Christianissimo, et Catholico regibus, debeat aliquos ex principibus
suis Epis. ac doctis uiris in unum conuocare, qui ex concordia seorsum

sententia libellum conscriberent eas res, quae expedire viderentur
ad unitatem, et concordiam in ecc.^a retinendam quae S. D. Papa communi
ecclesiar, sibi subditas nomine offerrentur, et ut confirmarentur auctoritate
apostolica postularent, nec desinerent, quousque id effectum sit ut saltem
in pace et fide subditi sui retinerentur sub sedis Ap.^{ae} auctoritate, et in una
sancta uniuersali ecc.^a matre nra extra quam nulla salus esse possit.

Exemplum literarum Caesaris ad summum Pont. dat. viij. Id. Marty. 1863

(39)

Sanctissime, et Beatissime Pater

Secundo congressu inter duos nuntios S. V. et nos, super negotio huius sacri Concilii
cum literas aliquos ex Imperij nri Principibus eis insinuassem, quibus animad-
uertebatur eos iamdiu nonnulla subodorasse futura in Concilio, quibus nedum
ipsis, uerum etiam cunctis Christum profitentibus imponeretur, si abiq; modello,
et Canonibus in Augustanis Comitibus, 1559, celebratis, fieri contingeret. Hoc pra-
cipue urgebam, ut liberum foret Concilium; tantum in hoc uno industria
poneretur, ut minime suspicionis locus, nec ansa relinqueretur. Non depererat
mihi prorsus spes, quod reliqua impedimenta e medio tollerentur, si hoc unum
sectariorum animas tranquillos, et pacatos reddidisset: deprehendereq; me
hanc fore tanti momenti clauem praecipuam, ne dixerim solam, Nos uero
illis innixi, sectarios, Confessionistas praecipue, ut et ipsi conuenirent
(Licet non semel, et seorsim, et una cum S. V. nuncijs repulsam passi) urgere
et instare minime desistimus: et cum diuersis eos modis aggredieremur
ut expugnare consideremus. Ecce, iam cepto Concilio rumor tam a Catho-
licis, q; ab alys hinc inde spargitur, Concilium in omnibus ad nutum dirigi,
et moderari; Roma cursores sursumq; deq; uolitare; nil proponi, aut
tractari, quod a Romana curia speciatim haud imponatur, promissis donis